

Unijny przemysł zbrojeniowy na wyższym biegu

Czas na ekosystem innowacji
w technologiach obronnych

Warszawa, luty 2019 r.

Autor: Tomasz Pawłuszko

Redakcja merytoryczna: Piotr Arak

Redakcja: Małgorzata Wieteska, Jakub Nowak

Projekt graficzny: Anna Olczak

Skład i łamanie: Sławomir Jarząbek

Polski Instytut Ekonomiczny

Al. Jerozolimskie 87

02-001 Warszawa

© Copyright by Polski Instytut Ekonomiczny

ISBN 978-83-66306-05-9

Spis treści

Kluczowe liczby	4
Kluczowe wnioski.....	5
Unia Europejska opowiedziała się za stworzeniem innowacyjnej europejskiej bazy technologiczno-przemysłowej w dziedzinie obronności	6
Przemysł zbrojeniowy ma napędzać unijną gospodarkę.....	9
Zbrojeniowa polityka spójności dla państw Europy Środkowo-Wschodniej	11
Unijny przemysł zbrojeniowy na wyższym biegu. Czas na ekosystem innowacji w technologiach obronnych	13
Podsumowanie	15

Kluczowe liczby

100 mld EUR

to skala rocznych obrotów sektora zbrojeniowego w Unii Europejskiej

2,5 tysiąca

tyle małych i średnich przedsiębiorstw działa w branży zbrojeniowej

0,5 mln

tyle miejsc pracy w Unii Europejskiej wytwarza przemysł obronny

23

tyle przedsiębiorstw z siedzibą w Unii Europejskiej znajduje się wśród 100 największych firm zbrojeniowych świata

682 mld USD

tyle na obronność w 2012 roku wydawał rząd USA

251 mld USD

taki był poziom wydatkowania na zbrojenia w Chinach w 2012 roku

113 mld USD

taki budżet na zbrojenia miała Rosja w 2012 roku

3,44 mld USD

tyle wynosi w 2019 roku budżet amerykańskiej DARPA

0,5 mld EUR

tyle powinien wynieść budżet Europejskiego Ośrodka Innowacyjnych Badań Specjalnych (skrót z anglojęzycznej nazwy – ECISR) w pierwszym roku funkcjonowania

Kluczowe wnioski

- 1.** Sektor zbrojeniowy to jeden z wiodących sektorów unijnej gospodarki. Jest fundamentem, na którym od ponad dekady powstaje europejska baza technologiczno-przemysłowa w dziedzinie obronności (*European Defence Technological and Industrial Base – EDTIB*). Instytucje unijne w ostatnich kilku latach wielokrotnie i w różnych formach podnosiły postulat wspierania unijnych przedsiębiorstw działających w sektorze obronnym. Przełomem była prezentacja przez Komisję Europejską w listopadzie 2016 r. Europejskiego Planu Działania na rzecz Obronności, a następnie konkretne propozycje legislacyjne.
- 2.** W 2017 r. KE uruchomiła pierwszy w historii UE program dofinansowania dla projektów dotyczących zdolności obronnych – *Preparatory Action on Defence Research* – z budżetem 90 mln EUR rozłożonym na 3 lata (25 mln EUR w 2017 r.). Komisja zaprezentowała też propozycje regulacji prawnych dotyczących ustanowienia Europejskiego Programu Rozwoju Przemysłu Zbrojeniowego (*European Defence Industrial Development Programme – EDIDP*) o budżecie 500 mln EUR na lata 2019-2020 (program ruszył w styczniu 2019 r.) oraz zaproponowała utworzenie Europejskiego Funduszu Obronnego o budżecie 13 mld EUR na lata 2021-2027.
- 3.** Mimo zadeklarowanego w 2013 r. przez Europejską Agencję Obrony wsparcia dla państw członkowskich UE z Europy Środkowo-Wschodniej w zakresie zrównoważonego dostępu do budowy EDTIB, nie doczekały się one realnego wsparcia finansowego i instytucjonalnego. W związku z tym w ramach Europejskiego Funduszu Obronnego powinien powstać dodatkowy Fundusz Obronny Państw Europy Środkowo-Wschodniej (*CEE Defence Fund*). Jego elementem byłoby utworzenie oddziału EDA w Warszawie, który zarządzałby tym Funduszem.
- 4.** Unijny ekosystem innowacji w przemyśle zbrojeniowym powinien objąć utworzenie nowej instytucji na wzór amerykańskiej DARPA. Bazowałaby ona na Europejskim Instytucie Innowacji i Technologii, a konkretnie na jego oddziale we Wrocławiu, w ramach którego powstałby Europejski Ośrodek Innowacyjnych Badań Specjalnych (*European Centre for Innovative Special Research – ECISR*).
- 5.** Projektowane unijne fundusze wspierające prace badawczo-rozwojowe w sektorze obronnym wiążą się z pogłębieniem wewnątrzunijnej współpracy przemysłowej. W nadchodzącej dekadzie europejskim firmom działającym samodzielnie będzie coraz trudniej konkurować z konsolidującymi się koncernami amerykańskimi, czy firmami rosyjskimi, chińskimi i koreańskimi, które mogą liczyć na bezpośrednie dotacje z krajowych budżetów i zamówienia od swoich rządów w warunkach ograniczonej konkurencji zagranicznej. Wobec zaostrzającej się globalnej konkurencji europejskie firmy zbrojeniowe muszą stawiać na produkty cechujące się innowacyjnymi rozwiązaniami technicznymi. Pomoc z funduszy unijnych pomoże im osiągnąć ten cel. Nowe fundusze unijne wspierające unijny przemysł zbrojeniowy i powołanie ECISR pomogą postawić następny krok w budowie ekosystemu innowacji w sektorze obronnym UE.

Unia Europejska opowiedziała się za stworzeniem innowacyjnej europejskiej bazy technologiczno-przemysłowej w dziedzinie obronności

Sektor zbrojeniowy jest jednym z istotnych filarów unijnej gospodarki. Komisja Europejska szacuje, że unijny przemysł obronny zatrudnia bezpośrednio około 0,5 mln pracowników, a dodatkowe 1,2 mln miejsc pracy powstało dzięki współpracy z zakładami zbrojeniowymi. Roczne obroty sektora kształtują się na poziomie ponad 100 mld EUR. Obejmuje on ponad 2,5 tys. małych i średnich przedsiębiorstw¹. Według danych Sztokholmskiego Międzynarodowego Instytutu Badań nad Pokojem (SIPRI) wśród 100 największych firm zbrojeniowych świata są 23 przedsiębiorstwa z siedzibą w Unii Europejskiej, w tym cztery w pierwszej dziesiątce (BAE Systems, Airbus Group, Thales i Leonardo)². W 2016 r. Komisja Europejska powołała też „Europejską Sieć Regionów Zorientowanych na Obronność” (*European Network of Defence-related Regions – ENDR*), która jest platformą wymiany dobrych praktyk i pozyskiwania partnerów biznesowych do przedsięwzięć w sektorze obronnym³.

Debata nad stworzeniem innowacyjnej europejskiej bazy technologiczno-przemysłowej w dziedzinie obronności (*European Defence Technological and Industrial Base – EDTIB*) trwa

już ponad dekadę. W 2004 r. powstała Europejska Agencja Obrony, która wspiera europejskie przedsiębiorstwa zbrojeniowe w nawiązywaniu współpracy przemysłowej. W tym samym roku Rada Sterująca Agencji przyjęła strategię na rzecz europejskiej bazy technologiczno-przemysłowej sektora obronnego. W 2007 r. Komisja Europejska wskazała, że poprawa konkurencyjności unijnych firm zbrojeniowych w perspektywie długoterminowej ma zasadnicze znaczenie dla europejskiego bezpieczeństwa i ambicji obronnych. Postulowała m.in. współdzielenie wydatków na badania i rozwój, wsparcie dla małych i średnich przedsiębiorstw oraz poprawę zarządzania europejskim rynkiem obronnym⁴. Natomiast w 2013 r. Parlament Europejski (PE) wydał rezolucję, w której podkreślił, że sprawne funkcjonowanie wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony wymaga silnej europejskiej bazy technologiczno-przemysłowej sektora obronnego. Wezwał też Radę Europejską do wspierania EDTIB wszystkimi środkami, w tym do przyznania zainteresowanym stronom specjalnego statusu podmiotów gospodarczych działających w dziedzinie obronności w Europie. W ocenie PE

¹ Dane Dyrekcji Generalnej KE ds. rynku wewnętrznego, przemysłu, przedsiębiorczości i MSP za 2014 r., http://ec.europa.eu/growth/sectors/defence_en [dostęp: 11.02.2019].

² The SIPRI Top 100 arms-producing and military services companies, 2017, grudzień 2018 r., https://www.sipri.org/sites/default/files/2018-12/fs_arms_industry_2017_0.pdf [dostęp: 11.02.2019].

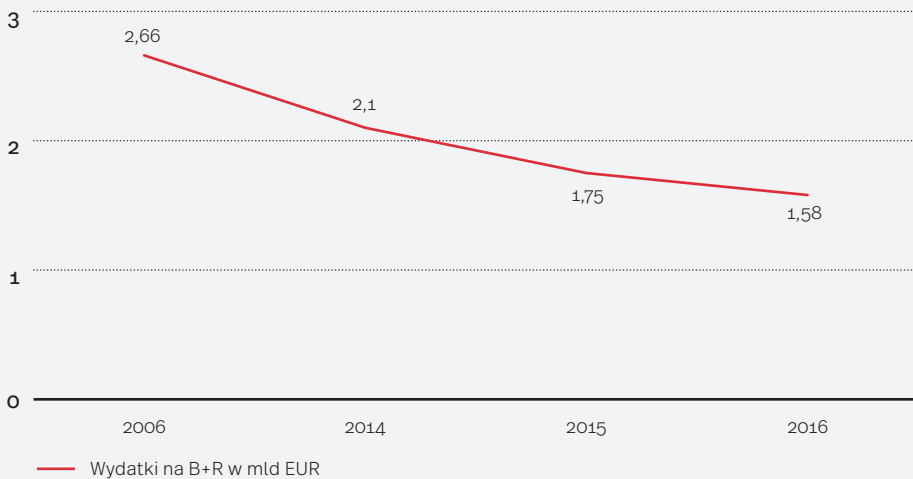
³ Strona internetowa ENDR: <https://www.endr.eu/> [dostęp: 11.02.2019].

⁴ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady i Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – Strategia na rzecz silniejszego i bardziej konkurencyjnego europejskiego przemysłu obronnego z 5 grudnia 2007 r., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:52007DCo764> [dostęp: 11.02.2019].

takie podmioty powinny być wspierane ze środków programów europejskich⁵. PE podkreślił, że budowanie europejskiego przemysłu obronnego powinno odbywać się w sposób zrównoważony,

we wszystkich krajach członkowskich, na podstawie istniejących baz przemysłowych oraz ustanowionych zasad europejskiej polityki przemysłowej.

▾ Wykres 1. EDA: Poziom wydatków na B+R na technologie obronne w 27 państwach członkowskich UE (w mld EUR)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: European Defence Agency: Defence Data 2016-2017. Key Findings and Analysis, 07 September 2018, <https://www.eda.europa.eu/info-hub/publications/publication-details/pub/defence-data-2016-2017> [dostęp: 11.02.2019].

Rezolucja PE przyniosła efekt w postaci deklaracji przewodniczącego Komisji Europejskiej Jean-Claude Junckera z 15 lipca 2014 r. Wskazał on na politykę obronną jako jeden z kluczowych priorytetów dla całej Komisji Europejskiej w kadencji 2014-2019. W 2015 r. PE przypomniał, że stworzenie europejskiego rynku wyposażenia

obronnego wymaga wysoce konkurencyjnego przemysłu europejskiego bazującego na innowacjach i technologii, zdolnego do tworzenia synergii przez ściślejszą współpracę transgraniczną⁶. W grudniu 2018 r. Parlament Europejski opublikował raport pt. *EU Defence: The White Book implementation process*, w którym przedstawił m.in.

⁵ Rezolucja Parlamentu Europejskiego z 21 listopada 2013 r. w sprawie europejskiej bazy technologiczno-przemysłowej sektora obronnego, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2013-0514+0+DOC+XML+Vo//PL> [dostęp: 11.02.2019].

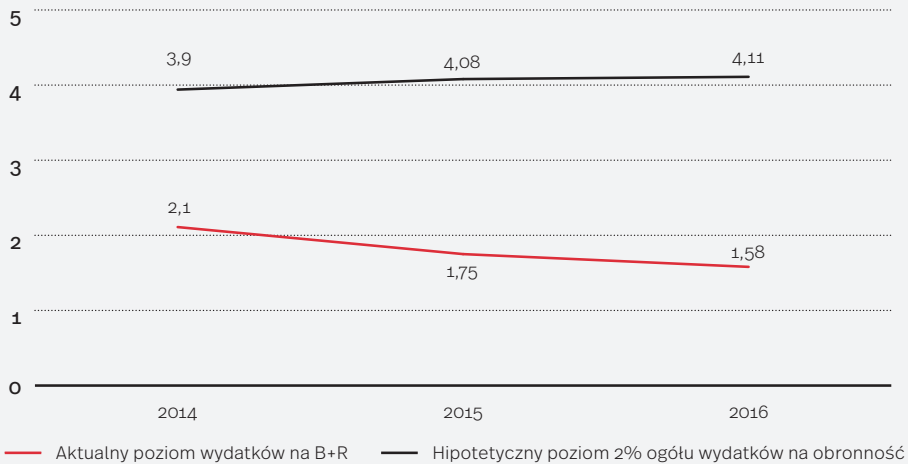
⁶ Rezolucja Parlamentu Europejskiego z 21 maja 2015 r. w sprawie wpływu zmian na europejskim rynku wyposażenia obronnego na możliwości w zakresie obronności i bezpieczeństwa w Europie, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2015-0215+0+DOC+XML+Vo//PL> [dostęp: 11.02.2019].

dylematy państw członkowskich związane z zachowaniem krajowej autonomii przemysłowej.

1 marca 2017 r. Komisja Europejska przedstawiła dokument pt. *Biała księga w sprawie przyszłości Europy. Refleksje i scenariusze dotyczące przyszłości UE-27 do 2025 r.*⁷ W Białej księdze powołuje się na raport brytyjskiego Ministerstwa Obrony z 30 czerwca 2014 r. pt. *Trends Programme: Global Strategic Trends – Out to 2045* i podkreśla, że do 2045 r. większość państw, które obecnie wydają najwięcej na obronę, dwukrotnie zwiększy swoje wydatki w tej dziedzinie: USA z 682 mld USD w 2012 r. do 1,335 bln USD

w 2045 r., Chiny z 251 mld USD w 2012 r. do 1,27 bln USD w 2045 r., Indie ze 117 mld USD w 2012 r. do 654 mld USD w 2045 r. czy Rosja ze 113 mld USD w 2012 r. do 295 mld USD w 2045 r. Ten trend uzasadnia konieczność położenia większego nacisku na zdolności obronne i realne finansowe wsparcie unijnej bazy przemysłowej, by Unia Europejska nie została technologicznie w tyle. Jednak obecne wydatki na badania i rozwój w państwach członkowskich pozostają na niskim poziomie, który nie pozwoli na przełom technologiczny w sektorze obronnym⁸.

Wykres 2. EDA: Poziom wydatków na B+R: stan faktyczny oraz postulowane 2% ogółu wydatków na obronność (w mld EUR)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: European Defence Agency: Defence Data 2016-2017. Key Findings and Analysis, 07 September 2018 <https://www.eda.europa.eu/info-hub/publications/publication-details/pub/defence-data-2016-2017> [dostęp: 11.02.2019].

⁷ Dokument dostępny na stronie KE: https://eur-lex.europa.eu/content/news/white_paper.html?locale=en [dostęp: 11.02.2019].

⁸ Dane EDA dotyczące wydatków na prace B+R w 27 państwach członkowskich UE z września 2018 r.: <https://www.eda.europa.eu/info-hub/publications/publication-details/pub/defence-data-2016-2017> [dostęp: 11.02.2019].

Przemysł zbrojeniowy ma napędzać unijną gospodarkę

W odpowiedzi na postulaty wzmocnienia EDTIB, 30 listopada 2016 r. Komisja Europejska opublikowała komunikat w sprawie przyjęcia Europejskiego Planu Działania na rzecz Obronności (*European Defence Action Plan – EDAP*), który pierwszy raz w historii Unii Europejskiej stanowił konkretyzację zamierzeń Komisji w dziedzinie budowy przemysłowych zdolności obronnych w UE. EDAP przewidywał wzmocnienie jednolitego rynku obronnego (*Defence Single Market*), redukcję dublujących się kompetencji przemysłowych i poprawę konkurencyjności unijnych przedsiębiorstw zbrojeniowych. Komisja zapowiedziała też stworzenie Europejskiego Funduszu Obronnego (*European Defence Fund*), który ma być instrumentem finansowania prac badawczo-rozwojowych prowadzonych przez unijne przedsiębiorstwa zbrojeniowe. Fundusz ma składać się z tzw. dwóch okien – *research window* (projekty badawcze – 4,1 mld EUR) oraz *capability window* (projekty rozwojowe – 8,9 mld EUR). 6 marca 2017 r. EDAP został przyjęty przez Radę UE, co umożliwiło dalsze prace legislacyjne nad stworzeniem nowych instrumentów finansowych.

21 marca 2017 r. w Brukseli odbyło się pierwsze zamknięte spotkanie Komitetu Programowego ds. Badań nad Obronnością (*As-If Programme Committee for Defence Research*) złożonego z przedstawicieli państw członkowskich, który ma wspierać Komisję Europejską

w wyznaczaniu tematów programów zbrojeniowych finansowanych z budżetu UE. Następnie 11 kwietnia 2017 r. Komisja Europejska zainicjowała wstępny instrument finansowania badań nad obronnością (PADR 2017 – *Preparatory Action on Defence Research*) z budżetem 90 mln EUR rozłożonym na 3 lata (25 mln EUR w 2017 r.). Obszary, które miały być wspierane w ramach PADR, były wyznaczane w ścisłej współpracy z Komitetem. Kontynuując realizację wytycznych zawartych w EDAP już 7 czerwca 2017 r. Komisja Europejska złożyła wniosek do Parlamentu Europejskiego oraz Rady UE o przyjęcie rozporządzenia ustanawiającego Europejski Program Rozwoju Przemysłu Zbrojeniowego (*European Defence Industrial Development Programme – EDIDP*) oraz zaproponowała utworzenie Europejskiego Funduszu Obronnego. Komisja opublikowała też *Dokument otwierający debatę na temat przyszłości europejskiej obronności*⁹. Następnie 18 września 2017 r. Komisja zaprezentowała założenia europejskiej polityki przemysłowej. Za cel postawiła sobie wzmocnienie europejskiego przemysłu i zwiększenie jego konkurencyjności. Jednym z filarów nowej polityki ma być m.in. wspieranie przemysłu zbrojeniowego¹⁰.

7 sierpnia 2018 r. w Dzienniku Urzędowym UE zostało opublikowane rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1092 z dnia 18 lipca 2018 r. ustanawiające Europejski Program Rozwoju Przemysłu Obronnego mający

⁹ Dokument dostępny tutaj: https://eur-lex.europa.eu/content/news/european_defence.html?locale=en [dostęp: 11.02.2019].

¹⁰ Więcej na temat unijnej polityki przemysłowej na stronie Komisji: https://ec.europa.eu/commission/news/new-industrial-policy-strategy-2017-sep-18_en [dostęp: 11.02.2019].

na celu wspieranie konkurencyjności i zdolności innowacyjnych przemysłu obronnego Unii¹¹. EDIDP dysponujący 500 mln EUR będzie funkcjonował w latach 2019-2020. 13 czerwca 2018 r. Komisja Europejska złożyła wniosek do Parlamentu Europejskiego oraz Rady UE o przyjęcie rozporządzenia ustanawiającego Europejski Fundusz Obronny, ale prace legislacyjne jeszcze trwają¹². Projektowany instrument finansowy ma dysponować budżetem w wysokości 13 mld EUR na lata 2021-2027. Środki będą kierowane m.in. na finansowanie tworzenia i wspierania rozwoju nowych dziedzin wiedzy oraz technologii obronnych, które mogą przynieść znaczące efekty w obszarze obronności. Fundusz będzie przyznawał pieniądze tylko wówczas, gdy wniosek o dofinansowanie będzie

pochodził od trzech współpracujących ze sobą, ale niezależnych od siebie przedsiębiorstw, z których każde ma swoją siedzibę w innym państwie członkowskim UE lub państwie stowarzyszonym z UE. Jednym z kryteriów przyznawania dofinansowania z Funduszu będzie przyczynianie się do wzrostu konkurencyjności europejskiego przemysłu zbrojeniowego, w szczególności przez tworzenie nowych szans rynkowych i przyspieszenie wzrostu przedsiębiorstw.

Ponadto, 11 grudnia 2017 r. Rada UE za inaugurowała rozpoczęcie stałej współpracy strukturalnej (*Permanent Structured Cooperation* – PESCO) w zakresie obronności, a 6 marca 2018 r. zatwierdziła listę pierwszych 17 projektów poszerzoną 19 listopada 2018 r. o kolejne 17 przedsięwzięć¹³.

¹¹ Dz. Urz. UE L 200/30, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32018R1092> [dostęp: 11.02.2019].

¹² Postęp prac można śledzić na stronie internetowej Eur-Lex: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/HIS/?uri=consil%3AST_14094_2018_REV_1 [dostęp: 11.02.2019].

¹³ Oficjalna strona internetowa PESCO: <https://pesco.europa.eu/> [dostęp: 11.02.2019].

Zbrojeniowa polityka spójności dla państw Europy Środkowo-Wschodniej

Wsparcie finansowe budowy EDTIB jest istotne z punktu widzenia rozwoju innowacyjnej gospodarki Unii Europejskiej i zwiększania jej zdolności obronnych w kontekście militarnych i niemilitarnych zagrożeń bezpieczeństwa, obecnych zwłaszcza w Europie Wschodniej i Południowej. Warto dodać również, że fundusze unijne powinny być rozdzielane w taki sposób, aby państwa członkowskie UE o mniejszym potencjale gospodarczym nie zostały zdominowane przez kraje silniejsze. W przeciwnym razie naruszyłoby to spójność UE i mogło przyczynić się do oligopolizacji sektora zbrojeniowego w UE, co byłoby niezgodne z jej fundamentami ustrojowymi. Zgodnie z Traktatem o Unii Europejskiej, UE działa na rzecz trwałego rozwoju Europy, którego podstawą jest zrównoważony wzrost gospodarczy.

Państwa członkowskie UE, które dołączyły do niej w latach 2004 i 2007, nie miały przed akcesją możliwości podjęcia równoprawnej współpracy w dziedzinie przemysłów zbrojeniowych z partnerami dawnej UE-15. Ich zakłady były bowiem przez dekady nastawione w dużej mierze na produkcję, remonty i modernizację sprzętu opracowanego w ZSRR. W tym kontekście należy podkreślić, że w 2013 r. Europejska Agencja Obrony zadeklarowała, że będzie dążyć do zapewnienia sprawiedliwych szans dostępu do budowy EDTIB dla wszystkich przemysłów zbrojeniowych

państw członkowskich. Agencja wskazała też, że umożliwi efektywny udział państw Europy Środkowo-Wschodniej w unijnych programach przemysłowych i międzynarodowych łańcuchach dostaw w Europie¹⁴. Takie podejście należy ocenić jako trafne, ale musi ono przynieść realne, a nie deklarowane wsparcie finansowe i instytucjonalne pochodzące od instytucji unijnych. Wymaga to wyasygnowania przez Unię określonych funduszy pomocowych i konkretnych działań instytucjonalnych, co stanowiłoby jednoznaczny polityczny i przemysłowy sygnał wsparcia skierowany do państw Europy Środkowo-Wschodniej. Państwa członkowskie z tego regionu mają uzasadnione obawy, że ich słabiej rozwinięty przemysł zostanie zdominowany przez przedsiębiorstwa zbrojeniowe z zachodniej części UE. Bez rozwiania tych obaw EFO nie będzie instrumentem integrującym wszystkie państwa członkowskie.

Obecnie projektowane rozporządzenie ustanawiające Europejski Fundusz Obronny powinno zatem uwzględniać potrzeby przemysłowych potencjatów obronnych państw Europy Środkowo-Wschodniej. Powinno też obejmować dodatkowe środki na ich rozwój dostępne za pośrednictwem kopert narodowych przewidzianych w ramach funkcjonowania EFO. Wzorem dla takiego rozwiązania byłby instrument finansowy „Łącząc Europę” służący do realizacji unijnych inwestycji infrastrukturalnych.

¹⁴ Balanced Access to the European Defence Technological and Industrial Base – Central and Eastern European Countries, <https://www.eda.europa.eu/what-we-do/activities/activities-search/balanced-defence-industry-in-europe> [dostęp: 11.02.2019].

W tym celu pożądanym będzie utworzenie w Polsce w Warszawie oddziału Europejskiej Agencji Obrony, który zarządzałby funduszem modernizacji i wspierania innowacyjności przedsiębiorstw zbrojeniowych we wskazanym regionie. Dodatkowy instrument mógłby działać pod nazwą CEE Defence Fund i być elementem Europejskiego Funduszu Obronnego. Nie wykluczałoby to możliwości starania się przez przedsiębiorstwa zbrojeniowe z regionu o dofinansowanie swoich projektów z ogólnej puli EFO. Proponowane rozwiązanie wymaga zwiększenia poziomu środków EFO o co najmniej 10 mld EUR, co przy dobrej sytuacji gospodarczej w Europie jest możliwe do osiągnięcia¹⁵. Byłoby ono rozwinięciem nowego wymiaru polityki spójności Unii, która przyniosła dotychczas znakomite rezultaty całej Unii¹⁶. Do zarządu CEE Defence Fund zostaliby

zaproszeni przedstawiciele państw Europy Środkowo-Wschodniej, a Fundusz działałby w ścisłej kooperacji z EFO.

Wybór Polski jako siedziby oddziału Europejskiej Agencji Obrony jest naturalny z uwagi na fakt, że jest to państwo we wschodniej flance UE oraz NATO. Polska bezpośrednio graniczy z Federacją Rosyjską i pozostającą z nią w ścisłym związku militarnym Białorusią. Jej potencjał obronny i przemysłowy oraz konieczność zadbania o bezpieczeństwo dostaw nowoczesnego uzbrojenia i sprzętu wojskowego dla państw regionu mają żywotne znaczenie dla bezpieczeństwa całej Unii. UE powinna zatem bezpośrednio wesprzeć nasz region instytucjonalnie i przy pomocy ekspertów. Inicjatywa CEE Defence Fund jako „zbrojeniowy fundusz spójności” byłaby korzystna dla wszystkich państw regionu Europy Środkowo-Wschodniej.

¹⁵ Dane dotyczące sytuacji gospodarczej poszczególnych państw UE są dostępne na stronie KE: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-forecasts_en [dostęp: 11.02.2019].

¹⁶ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/basic/basic_2014_en.pdf [dostęp: 11.02.2019].

Unijny przemysł zbrojeniowy na wyższym biegu. Czas na ekosystem innowacji w technologiach obronnych

---

Unia Europejska, jako globalny gracz na arenie międzynarodowej, dążący do strategicznej autonomii, nie powinna poprzestawać na udzielaniu firmom zbrojeniowym wsparcia finansowego w celu prowadzenia prac badawczo-rozwojowych. Powinna również stworzyć specjalną instytucję grupującą czołowych inżynierów, konstruktorów i programistów, która będzie zdolna do tworzenia koncepcji nowych przełomowych technologii obronnych i *dual-use*, budowy prototypów, ich testowania oraz następnie wdrażania w armiach państw członkowskich UE.

W USA już od 1958 r. działa DARPA (*Defense Advanced Research Projects Agency*), która stworzyła wiele technologii obronnych i *dual-use* umożliwiających skokowy wzrost potencjału przemysłowego Stanów Zjednoczonych. Federacja Rosyjska od 2012 r. próbuje rozwijać swoją instytucję odpowiedzialną za tworzenie przełomowych technologii. Pierwotnie był to Fundusz Zaawansowanych Badań, który od lutego 2018 r. zmienił się w park technologiczny poświęcony projektom obronnym, działający pod nazwą ERA. Od 2016 r. także Chiny budują instytucję, która będzie skoncentrowana

na nowoczesnych technologiach obronnych. Powołały tzw. wojskowy komitet sterujący do spraw innowacji (*military steering committee on innovation*)¹⁷.

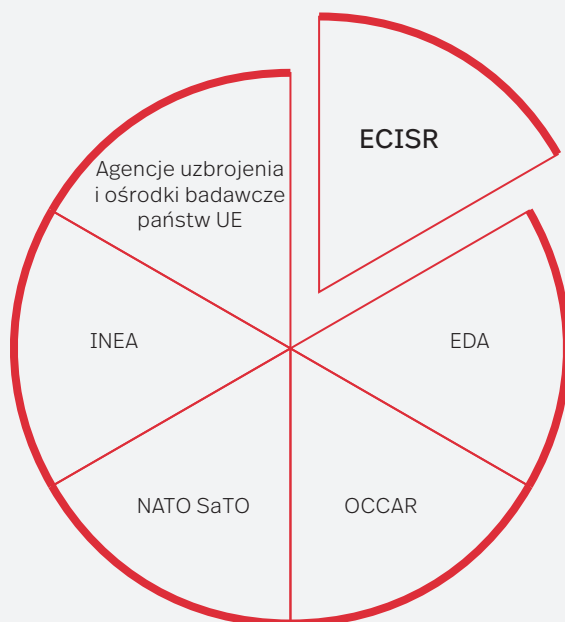
Unia Europejska stworzyła już specjalną instytucję, która jak dotąd koncentruje się na technologiach cywilnych. W 2008 r. powstał Europejski Instytut Innowacji i Technologii (EIT)¹⁸ wspierający współpracę przedsiębiorstw, uczelni wyższych i ośrodków badawczych w celu stworzenia w Europie środowiska sprzyjającego innowacyjności i przedsiębiorczości. Podjęcie przez Unię strategicznej decyzji o wsparciu rozwoju przemysłu zbrojeniowego i przyspieszeniu budowy EDTIB powoduje, że w 2020 r. EIT powinien w naturalny sposób rozszerzyć pole swojej działalności o technologie obronne i *dual-use*. Tym zadaniem powinien się zająć polski oddział EIT działający obecnie jako PORT Polski Ośrodek Rozwoju Technologii Sp. z o.o. we Wrocławiu¹⁹. W ramach jej struktury powinna powstać dodatkowa jednostka organizacyjna – Europejski Ośrodek Innowacyjnych Badań Specjalnych (*European Centre for Innovative Special Research* – ECISR).

¹⁷ <https://thediplomat.com/2017/08/china-has-its-darpa-but-does-it-have-the-right-people/> [dostęp: 11.02.2019].

¹⁸ <https://eit.europa.eu/eit-home> [dostęp: 11.02.2019].

¹⁹ <https://www.port.org.pl/en/> [dostęp: 11.02.2019].

▼ Wykres 3. Budowa ECISR i rozwój europejskiego systemu innowacji w technologiach obronnych

Źródło: opracowanie własne.

Budżet amerykańskiej DARPA wyniesie w 2019 r. 3,44 mld USD²⁰. Należy założyć, że ECISR powinien otrzymać co najmniej 0,5 mld EUR na rozpoczęcie działalności, rekrutację czołowych specjalistów, budowę infrastruktury badawczej i pierwsze projekty. Jego budżet powinien jednak systematycznie rosnąć i najpóźniej do końca 2027 r. osiągnąć poziom zbliżony do DARPA. Jednocześnie nowy Ośrodek podjąłby bliską współpracę z EDA, Agencją Wykonawczą ds.

Innowacyjności i Sieci (zakres jej działania zostałby rozszerzony o obszar zdolności obronnych)²¹, OCCAR (*Organisation conjointe de coopération en matière d'armement*), agencjami uzbrojenia w państwach członkowskich UE, ośrodkami badawczymi w całej UE, NATO Science and Technology Organization i samą DARPA. ECISR w połączeniu z nowymi instrumentami finansowymi pozwoliłby stworzyć kompletny europejski ekosystem innowacji w technologiach obronnych.

²⁰ Dane podawane przez DARPA: <https://www.darpa.mil/about-us/budget> [dostęp: 11.02.2019].

²¹ Strona INEA: <https://ec.europa.eu/inea/> [dostęp: 11.02.2019].

Podsumowanie

Dzięki dodatkowemu wsparciu z Europejskiego Funduszu Obronnego i powstaniu proponowanego Funduszu Obronnego Państw Europy Środkowo-Wschodniej, europejski przemysł obronny tworzący EDITB mógłby rozwijać się szybciej i być bardziej konkurencyjnym na globalnym rynku zbrojeniowym. Zasady finansowania projektów obronnych z nowych instrumentów finansowych zachęcają do podejmowania współpracy przez firmy z poszczególnych państw członkowskich UE. W rezultacie pomoże to poprawić efektywność kosztową i tworzyć konsorcja przemysłowe, które będą zdolne do składania korzystniejszych ofert w przetargach organizowanych poza Unią Europejską. Unijne fundusze pomogą też europejskim firmom zbrojeniowym zrealizować innowacyjne projekty badawczo-rozwojowe w zakresie pozyskania zdolności obronnych poszukiwanych w ramach PESCO. Zamówienia na produkty wojskowe nowej generacji opracowane przez unijny przemysł obronny ze strony europejskich rządów przelozą się na rosnącą autonomię strategiczną Unii Europejskiej, a także wzmocnienie potencjału NATO. Za podobnymi rozwiązaniami, mającymi na celu wzmocnienie współpracy zbrojeniowej opowiedział się również 14 lutego 2019 roku think tank European Political Strategy Centre

związany z Komisją Europejską w raporcie *Joining Forces. The Way Towards the European Defence Union*²².

Należy podkreślić, że bez pogłębienia współpracy w nadchodzącej dekadzie europejskim firmom będzie coraz trudniej konkurować z konsolidującymi się koncernami amerykańskimi, czy firmami rosyjskimi, chińskimi i koreańskimi, które mogą liczyć na bezpośrednie dotacje z krajowych budżetów. Wobec zaostrzającej się globalnej konkurencji europejskie firmy zbrojeniowe muszą stawiać na produkty cechujące się innowacyjnymi rozwiązaniami technicznymi. Pomoc z funduszy unijnych pomoże im osiągnąć ten cel.

Dopełnieniem projektów B+R prowadzonych przez unijne firmy zbrojeniowe byłaby działalność Europejskiego Ośrodka Innowacyjnych Badań Specjalnych (ECISR) finansowanego przez państwa członkowskie UE. Będą one korzystać z efektów jego prac i przez to wzmocnić potencjał obronny UE. Nowe fundusze unijne wspierające przemysł zbrojeniowy państw członkowskich oraz powołanie ECISR pomogłyby postawić następny krok w budowie ekosystemu innowacji w sektorze obronnym UE. Tym samym Europa zyska szansę utrzymania pozycji pośród globalnych liderów innowacji przemysłowych i obronnych w XXI wieku.

²² *Joining Forces. The Way Towards the European Defence Union*, European Political Strategy Centre, https://ec.europa.eu/epsc/publications/other-publications/joining-forces_en?pk_source=mailing_list&pk_medium=email&pk_campaign=epsc-2019-edu [dostęp: 14.02.2019].

Polski Instytut Ekonomiczny

Polski Instytut Ekonomiczny to publiczny *think tank* gospodarczy, którego historia sięga 1928 roku. Obszary badawcze Instytutu to przede wszystkim handel zagraniczny, energetyka i gospodarka cyfrowa oraz analizy strategiczne dotyczące kluczowych obszarów życia społecznego i publicznego Polski. Instytut zajmuje się dostarczaniem analiz i ekspertyz do realizacji Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, a także popularyzacją polskich badań naukowych z zakresu nauk ekonomicznych i społecznych w kraju oraz za granicą.